

Den ukendte dansker

v/Knud Bunde

RØDDER:

Holstebroer med rødder i Vildbjerg og Sørvad, blev helt i USA

ATOMBOMBEN

I Vildbjerg er mange ældre med rette stolte af den måde, mange af deres bysbørn har gjort byen kendt over det ganske land på.

Nævnes kan bl.a. brødrene Damgaard og Bjerg Sørensen, hvor flere blev store fabrikanter i Herning. Damgaard brødrene stod f. eks. bag Ege Tæpper, Angli skjorter og A Hereford Beefstouw, mens Bjerg Sørensen brødrene skabte JBS undertøj og Boswell skjorter. Fælles for de her nævnte er, at alle havde deres rødder i Rødding-området.

Med i rækken hører også Peder og Vitta Lysgaard, der stiftede først Uno-X benzinselskabet sammen med Peder Lysgaards fætter Johs. Jensen og senere Herning Shipping. Og endelig nævner vi Møller Merrild, der skabte kaffeimperiet Merrild Kaffe.

Ukendt person

Nu er der imidlertid dukket endnu en person op – en holstebroer, hvis rødder ikke alene rækker tilbage til Vildbjerg, men også til Rødding-området. Og hans historie og berømmelse må vel nok siges at slå alle rekorder.

Charlie

Charles Christian Lauritsen blev han døbt i 1892, og det navn hædres i dag i USA, hvor gader, biblioteker, laboratorier og såmænd også et krater på Månen er opkaldt efter ham. Men hvem var han denne Charles – eller Charlie Lauritsen – som han blev kaldt i USA? Og hvorfor har man aldrig hørt om ham herhjemme?

Gravearbejde

At hans navn er gravet af glemslen skyldes udelukkende en person – journalist Knud Jakobsen, der var ansat på "Dagbladet Holstebro-Struer". I 2008 blev ballet mes-

ter Peter Schaufuss, hvis ballet korps på det tidspunkt havde hjemsted i Holstebro, uenig med Holstebro Kommune omkring

ballettens tilhørsforhold til kommunen. Da balladen var på sit højeste

besluttede Knud Jakobsen sig for at undersøge, hvem der var mest kendt på verdensplan. Peter Schaufuss eller Holstebro. Knud Jakobsen gik ind på New York Times' onlinearkiv, der går tilbage til 1851. Her var der otte henvisninger til Holstebro og 205 på Peter Schaufuss. Så var den sag afgjort, som Knud Jakobsen skriver i forordet til sin bog om Charles C. Lauritsen "Danskeren bag bomben".

Men én ting undrede Knud Jakobsen. I New York Times havde der været en nekrolog over fysikeren dr. Lauritsen, der var født i Holstebro. Og det vakte hans nysgerrighed. Uanset hvem, han spurgte, blandt kolleger, Lokalhistorisk Arkiv og Holstebro Museum, var der ingen, der nogensinde havde hørt om en mand ved det navn.

Utrolig historie

Derfor gik Knud Jakobsen selv på "jagt" efter manden bag navnet "Charlie Christian Lauritsen" - og efter mange timers arbejde rullede en utrolig historie sig ud foran ham

Charles Chr. Lauritsen var søn af Mette Marie og Thomas Lauritsen, der var savskærer i Holstebro. Og det er gennem moderen, rødderne til Vildbjerg skal findes.

Missionær

Mette Maries forældre var Sidsel og Laurids Nielsen, der boede på Holmsland, men i 1870 flyttede til Vildbjerg. For ud over at være landmand var Laurids Nielsen også missionær i Indre Mission, og da Missions selskabet bad ham om at flytte til Vildbjerg, efterkom han ønsket.

Ægteparret købte gården Trug på Røddinglundvej 16, og da det på den tid var normalt, at ejerne blev "opkaldt" efter deres ejendomme, kom Laurids Nielsen til at hedde Laurids Nielsen Trug, Datteren Mette Marie var nr. tre i en børneflokk på 12. Hun var født på Holmsland og blev konfirmeret i Vildbjerg gl. Kirke i 1881, inden familien året efter flyttede til gården Aabjerg i Vinding.

Selvmord

Charles Chr. Lauritsens barndom blev ikke en af de lykkeligste. For da han var 11 år, gik faderen, der havde psykiske problemer, ned i Sdr. Anlæg i Holstebro og hængte sig. Efter skolegangen, der talte 7. klasse med, gik Charles Chr. Lauritsen i lære som tømrer, og han var ikke alene dygtig med sine hænder. Der sad også et godt hoved på ham, så han fik også en eksamen som bygningskonstruktør. Han påbegyndte såvel et arkitekt- som et kunststudie, men gjorde ingen af delene færdige.

Ægteskab

I studietiden traf og forelskede han sig i Sigrid Henriksen, der var fra Lemvig kanten og læste til læge. Den 1. august 1914 brød 1. verdenskrig ud,

Signe og Charlie

og Charles Chr. Lauritsen blev indkaldt som soldat. Han blev dog hjemsendt igen - blev gift med Sigrid og far til en søn - og igen indkaldt d. 14. juni 1916.

Nu havde Charles Chr. Lauritsen fået nok - gjorde sig selv til "kriminell" og bragte skam over familien, da han deserterede fra hæren og fik skibs- lejlighed til USA. Gennem syv år var han eftersøgt af det danske politi.

Signe og sønnen Thomas rejste senere efter.

Utrolig karriere

I USA ventede en utrolig karriere på Charles Chr. Lauritsen - eller Charlie Lauritsen, som han nu kaldte sig. Efter en kort tid på et arkitektkontor blev han ikke alene chefdesigner på en radiofabrik. Han blev også cheffingeniør, og fra da af kom hans tekniske snilde ham for alvor til gode. Men fysikken havde fået tag i Charlie Lauritsen. Så kort fortalt blev han på rekordtid ikke alene matematiker, men også professor ved Caltech University i Californien. Her konstruerede han f. eks. verdens største røntgenrør, og da anden verdenskrig brød ud, fik han kolossal betydning for det amerikanske militær.

Omvæltning

Han startede med at konstruere et brandrør, så fly kunne skydes ned uden at de blev direkte ramt, men hans største indsats var på området med raketter og bomber. Noget af en omvæltning for en person, der omkring 25 år tidligere var deserteret fra den danske hær.

Da USA gik ind i krigen havde man ikke en raket. Da krigen sluttede havde han bl.a. på Caltech University stået for produktionen af mere end to millioner raketter til USA flåde og luftvåben. Om den betydning, det har haft for det amerikanske militær, siger to militærhistorikere således: "- Det kan siges meget enkelt. Før Lauritsen startede et personligt felttog for at få gang i et raketprogram... var der ikke noget væsentligt militært raketprogram i USA... Det var Lauritsens krav om handling, som skabte USA's raketindustri under anden verdenskrig".

Atombomben

Charlie Lauritsens største bedrift var dog, da han reddede et fastkøret atompram. Uden hans indsats var den plutoniumbombe, der blev kastet over Nagasaki ikke blevet færdig til tiden. Charlie var også med, da verdens første atombombe blev sprængt i New Mexicos ørken, og han sad i den komite, der bestemte, hvor de atombomber skulle kastes over Japan.

Efter krigen arbejdede han sammen med Niels Bohr, der var en af hans nærmeste venner, for, at der skulle være kontrol med atomenergien, og han

var en stor modstander af brintbomben. Alligevel var han gennem mange år bl.a. rådgiver for den amerikanske præsident. Charlie døde i 1968 som 76 årig, og han er i USA hædret ved at to biblioteker, to laboratorier og en gade samt et 52 kilometer stort krater på månen er opkaldt efter ham.

Forfatteren har været i Vildbjerg

Ved det ordinære månedsmøde tirsdag d. 14 januar hos "De Aktive 60'ere", Vildbjerg, fortalte Knud Jakobsen om Charlie Lauritsen og ikke mindst det store arbejde, det har været at stykke den spændende historie sammen og nedfælde den i bogform.

Sådan så Charles Chr. Lauritsen ud i den danske militæruniform, inden han deserterede og skabte sig en karriere i USA. (Margaret Press' samling)

Charles Chr. Lauritsen i baggrunden ses her sammen med en af sine medarbejdere ved verdens største røntgenrør, som han konstruerede på Caltech University. Det sorte "tårn" bag Charlie Lauritsen er en af de fire transformatorer, der leverede strøm til

røntgenrøret. Transformatorerne ydede hver 250.000 volt. (Margaret Press' samling)

